

# Anadolu'daki Ermeni kültürel mirası konuşuldu

Posted on 18/12/2014

İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şubesi, İrkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon'un girişimleriyle, İstanbul Beyoğlu'ndaki Cezayir toplantı salonunda "Anadolu'da Ermeni Kültür İzleri" başlıklı bir etkinlik düzenledi. İnsan Hakları Haftası kapsamında yapılan etkinlikler çerçevesinde düzenlenen toplantıda, araştırmacı-mimar Zakarya Mildanoğlu 1915 Soykırımı öncesinde Ermenilerin Anadolu'da yoğun olarak yaşadığı 19 kentte Ermenilere ait önemli yapıları ve kültürel yaşamlarını anlattı.

İHD İstanbul Şubesi Başkanı avukat Abdalbaki Boğa, etkinlikte yaptığı açılış konuşmasında, kimliklerin, kültürlerin yok sayılmasına ve Ermeni Soykırımı'nın inkârına karşı yürütülen mücadeleyi her zaman destekleyeceklerini açıkladı.

İHD Genel Başkan Yardımcısı, İrkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon üyesi Meral Çıldır etkinlikte yaptığı konuşmada, İnsan Hakları Haftası kapsamında düzenledikleri etkinlikler kapsamında Ermeni kültür mirasına ilişkin sunum gerçekleştiren mimar Zakarya Mildanoğlu'nun bu daveti kabul etmesinden ötürü duydukları memnuniyeti dile getirdi.

## İHD'DEN "İNKÂRA SON" KAMPANYASI

Çıldır konuşmasında, 2015 yılının Ermeni Soykırımı'nın yüzüncü yıldönümü olduğuna dikkat çekerek, İHD İstanbul Şubesi İrkçılık ve Ayrımcılığa Karşı Komisyon'un, "Soykırımın 100. Yılına Doğru İnkâra Son" kampanyası başlattığını duyurdu.

İnkârın, sadece 1915 Soykırımı'nın inkâr edilmesinden ibaret olmadığını kaydeden İHD

Genel Başkan Yardımcısı, “İnkâr Ermeni halkının bu coğrafyada binlerce yıla uzanan varlığının, tarihinin, tarihsel mirasının inkârını da beraberinde getiriyor” dedi.

Çıldır konuşmasını şöyle sürdürdü: “İnkâr sonucunda bir halk yok edilmekle kalmadı, zengin kültürel mirası da yok olmaya mahkûm edildi. Dünya kültür mirasının bir parçası olan anıtlardan çoğu, bakımsızlıktan yıkıma terk edildi. Bazıları ise, kurbanların değerli eşyalarında gözü olanlar tarafından kazılarak tahrip edildi. Bazıları ise varlığına tahammül edilemediği için, kazma kürek işlemediğinde düpedüz topa tutularak, dinamitle havaya uçurularak yok edildi. İnternet sitelerinde kentlerin tarihi yazılırken de inkâr iş başındaydı. Ermeniler, Süryaniler, Rumlar, Yahudiler ya yok sayıldı, ya da düşman ilan edildi. Öyleyse inkâra karşı önemli bir görev de, Ermenilerin, Süryanilerin, Rumların, Yahudilerin bu topraklardaki tarihlerini öğrenmek, öğrendiklerimizi paylaşmak, daha çok kişiye anlatmak.”

#### DÖRT BİNİ AŞKIN ESERİN KALINTILARI ARASINDA

Mimar Zakarya Mildanoğlu, Kayseri, Muş, Van, Erzincan, Çanakkale, Sivas, Antep, Diyarbakır, Kütahya, Artvin, Adana, Ankara, Mardin, Urfa, Trabzon, Malatya, Kars ve Yozgat'ta bulunan kilise, okul, manastır ve Ermeni mahallelerinin, nasıl harabeye dönüştüğünü, kilise ve manastırların dinamit ve top atışlarıyla nasıl yıkıldığını, geçmişteki ve günümüzdeki hallerini anlattı.

1915'ten önce, Patrik Mağakya Ormanyan döneminde Ermeni Patrikliği tarafından kaydedilen Ermeni kültür varlıklarının envanter kayıtlarından yola çıkan Zakarya Mildanoğlu, ülke genelinde yaklaşık olarak dört bini aşkın Ermeni tarihi mirası bulunduğunu, fakat eserlerin 1915'ten başlayarak yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bırakıldığını ifade etti. Kayıtlara göre, 2330'dan fazla kilise ve manastır ile iki bini aşkın Ermeni okulu bulunduğunu açıklayan Mildanoğlu, Ermeni kültürel izlerinin Cumhuriyet döneminde de silinmeye devam edildiğini söyledi. Slayt gösterimi ile haritalar üzerinde bölgesel olarak kayıtları sergileyen Mildanoğlu, son olarak 2013 yılında Muş'ta

Türkçeleştirilen adıyla “Kalealtı” olarak anılan Ermeni mahallesindeki evlerin “kentsel dönüşüm” projesi kapsamında dozerlerle yerle bir edildiğine dikkat çekti. Mildanoğlu, pek çok Ermeni kilise, manastır veya mezarlıkların yıkımından elde edilen Ermenice yazılı kitabelerin ve Ermeni taş işçiliğinin karakteristik özelliklerini taşıyan blok taşların, civardaki okul, cami veya ev yapımında kullanıldığını çoğu kez yerinde gözlemlediklerini belirterek, farklı kentlerde bunu belgeleyen fotoğrafları da katılımcıların dikkatine sundu.

#### ERMENİ BASIN YAYININA DİASPORADA DEVAM EDİLDİ

Mildanoğlu, ele aldığı kentler hakkında bugün lanse edilen resmi tarihin karşısına farklı bir tarih ortaya koyduğu sunumunda, mimari yapılar ve kültürel yaşamın yanı sıra Ermenilerin yaşadıkları kentlerde çıkardıkları dergi, gazete ve matbu yayınlar hakkında da bilgi verdi. 1915’le birlikte gazete ve matbu yayınların da yok olduğunu kaydeden Mildanoğlu, bir şekilde hayatta kalmayı başaran az sayıda Ermenilerin göç etmek zorunda kaldıkları ülkelerde, bu yayınların bazılarını yeniden devam edebildiklerini, Nor Arapgir (Yeni Arapgir) gibi isimlerle yöresel-siyasi gazeteler çıkarmayı sürdürdüklerini ifade etti.

Mildanoğlu, 1915’te hayatta kalan, akraba ve aile yakınlarını “Aranıyor” başlıklı gazete ilanlarıyla bulmaya çalışan Ermenilerin kaleme aldığı metinlerden örnekler sunduğu konuşmasını, Adana Ağıtı dinletisi ve 1915’te öksüz kalan ve bugün dünyanın dört bir yanına dağılmış olan Ermeni yetimlerinin tarihi fotoğraflarının gösterimiyle tamamladı.

Hrant Kasparyan

Kaynak: [demokrathaber.net](http://demokrathaber.net)